GWNEUD AR LAI!

Mae Prydain wedi mewnforio bwyd ers canrifoedd. Pan ddechreuodd yr Ail Ryfel Byd yn 1939 roedd y rhan fwyaf o'r bwyd yn cael ei gario i Brydain ar longau. Un o'r pethau cyntaf wnaeth Hitler oedd defnyddio llongau tanfor i saethu llongau oedd yn cario nwyddau i Brydain. Golygai hyn bod nwyddau yn mynd yn brin.

I helpu'r sefyllfa cyflwynodd Llywodraeth Prydain drefn o ddogni fel bod pawb yn cael chwarae teg.

Cafodd pob dyn, dynes a phlentyn lyfr dogni i brynu bwyd ac roedd yn rhaid iddyn nhw gofrestru mewn siop groser. Dim ond digon o fwyd i'r cwsmeriaid ar ei restr fyddai'r groser yn ei gael ac roedd yn rhaid iddo roi sticer ar y llyfr dogni i ddangos bod dogn yr wythnos wedi cael ei phrynu.

Menyn, siwgwr a chig moch gafodd eu dogni gyntaf. Erbyn canol y 1940au roedd cig, wyau, caws, jam, te a llaeth wedi cael eu dogni.
Ym mis Mehefin 1941 cafodd dillad eu dogni oherwydd prinder deunydd crai, ac i ryddhau'r ffatrioedd a'r gweithwyr i gynhyrchu arfau ac awyrennau ar gyfer y rhyfel.

Dogn un person
Ni chafodd llysiau eu dogni ond roedden nhw'n brin. Roedd pobl oedd â gerddi yn cael eu hannog i blannu llysiau yn lle blodau. Slogan y Llywodraeth am hyn oedd 'Digging for Victory'.

4owns (113g)	lard neu fenyn
12owns (340g)	siwgwr
4owns (113g)	cig moch
2	ŵy
6owns (170g)	cig
2owns (57g)	te

Dogn un person

Yr unig ffrwythau ar gael oedd y rhai oedd yn cael eu tyfu ym Mhrydain fel afalau, gellyg, eirin a mefus. Doedd ffrwythau o dramor, fel bananas ac eirin gwlanog, ddim ar gael o gwbl.

Powdwr wyau sych fyddai’n cael ei ddefnyddio i goginio ŵy wedi sgramblo.

Dogni dillad
Roedd pawb yn cael llyfr bob blwyddyn yn cynnwys 66 taleb i brynu. Erbyn 1942, 48 taleb y flwyddyn oedd ar gael ac aeth y nifer i lawr i 36 yn 1943.
Dyma’r nifer o dalebau oedd eu hangen ar gyfer dillad:

Dilledyn	Dynion	Merched	Plant
Cot law	16	15	11
Cot	7	7	4
Siaced	13	12	8
Crys/ Blows	5	4	3
Siwmper/ Cardigan	5	5	3
Trowsus	8	8	6
Siorts	3	3	2
Sgert		8	6
Bŵts/Esgidiau	7	5	3
Gŵn nos/ Coban/ Pyjamas	8	6	6
Dillad isaf	3	3	2
Sanau	2	2	1

Doedd dillad ail law ddim yn cael eu dogni. Defnyddiai’r Llywodraeth y slogan ‘Make Do and Mend’ i annog pobl i drwsio dillad.